

СЕКЦІЯ 3 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.91/96-023.11:004.8

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-5-4>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ У СТВОРЕННІ ПРОФІЛЯ ЗЛОЧИНЦЯ

Стратонов Василь Миколайович,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
професор кафедри національного,
міжнародного права та правоохоронної діяльності
Херсонського державного університету
stratonov@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7548-0630

Дзюрбель Андрій Дарійович,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінального права та процесу
Західноукраїнського національного університету
tayfun.77@ukr.net
orcid.org/0009-0000-1778-8699

***Метою статті** є проведення історичного розвитку формування психологічного, кримінологічного та криміналістичного профілю злочинця, аналізу можливостей використання штучного інтелекту у формуванні профілю правопорушника в сучасних умовах. Надати узагальнення та навести позитивні, а також негативні наслідки використання штучного інтелекту (ШІ), вказати на можливі ризики під час криміналістичного профілювання злочинця, формуванні його як психологічного, так і криміналістичного профілю.*

***Методи.** Методи, які було використано в роботі, дозволили повною мірою досягти поставленої мети. Основу склали такі методи, як логічно-структурний, що дозволило логічно та послідовно викласти науковий матеріал; історико-порівняльний метод надав змогу виокремити в хронологічному історичному порядку розвиток затронутої проблематики, також було використано такі методи як аналіз, синтез, метод логічного узагальнення.*

***Результати.** Наукова робота присвячена методам профілювання злочинців, зокрема з використанням штучного інтелекту (ШІ). Основну увагу приділено криміналістичним та психологічним аспектам, які застосовуються для створення психологічного портрету злочинця. Описано етапи аналізу, включаючи оцінку місця злочину, поведінкові та соціальні риси підозрюваного, його мотиви, а також можливі психічні відхилення.*

В науковій роботі також розглядається історичний розвиток профілювання, починаючи з робіт Чезаре Ломброзо та Ганса Гросса, до сучасних досягнень, таких як інтерв'ювання підозрюваних і географічний аналіз. Значна увага приділена роботам фахівців практиків Роберт Ресслер – видатний профайлер ФБР, який працював разом з Джоном Дугласом, Проаналізовано роботи Девіда Кантера, психолога, засновника так званої «інвестигаційної психології». Його дослідження пов'язані з використанням психологічних методів для складання профілю злочинця, включаючи просторовий аналіз поведінки злочинця на місці злочину. Особливий акцент зроблено на застосуванні штучного інтелекту (ШІ), який допомагає аналізувати великі масиви даних, прогнозувати ймовірні місця злочинів та ідентифікувати психологічні риси підозрюваних.

Таким чином, робота підкреслює значний потенціал профілювання для оперативного розслідування злочинів і швидшого виявлення підозрюваних.

***Висновки.** Слідчі повинні використовувати можливості штучного інтелекту (ШІ) лише як допоміжний інструмент і приймати остаточні рішення самостійно.*

Використання штучного інтелекту (ШІ) у криміналістичному профілюванні може значно покращити здатність правоохоронних органів ефективно та точно працювати на різних стадіях кримінального провадження, навіть в процесі підготовки та проведення окремих слідчих дій, особливо допиту, слідчого експерименту та інших негласних слідчих (розшукових) слідчих дій. Використання можливостей штучного інтелекту (ШІ) потребує відповідального та обережного підходу. Тому складання

профілю правопорушника допоможе звузати коло підозрюваних, створить можливості органу розслідування отримати важливі теорії про мотиви та характер злочинця, що може суттєво прискорити розслідування.

Ключові слова: кримінальний профіль, методи профілювання, кримінологія, криміналістика, штучний інтелект.

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND INFORMATION OPPORTUNITIES IN CREATING A PROFILE OF A CRIMINAL

Stratonov Vasyl Mykolayovych,
Doctor of Juridical Sciences, Professor, Honored Lawyer of Ukraine,
Professor at the Department of National, International Law and Law Enforcement
Kherson State University
stratonov@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7548-0630

Dzyurbel Andriy Dariiovych,
Candidate of Juridical Sciences,
Assistant Professor at the Department of Criminal Law and Procedure
West Ukrainian National University
tayfun.77@ukr.net
orcid.org/0009-0000-1778-8699

The purpose of the article is to carry out the historical development of the formation of the psychological, criminological and forensic profile of the criminal, to analyze the possibilities of using artificial intelligence in the formation of the profile of the offender in modern conditions. A generalization is made and the positive and negative consequences of the use of artificial intelligence (AI) are given, and the possible risks of forensic profiling are indicated.

Methods. The methods used in the work made it possible to fully achieve the set goal. The basis was such methods as logical-structural, which made it possible to present the scientific material logically and consistently, historically comparative, which made it possible to single out in chronological order the development of the affected issues, such methods as analysis, synthesis, and the method of logical generalization were also used.

The results. The scientific work is devoted to methods of profiling criminals using artificial intelligence (AI). The main attention is paid to forensic and psychological aspects, which are used to create a psychological portrait of a criminal. The stages of the analysis are described, including the assessment of the crime scene, the suspect's behavioral and social characteristics, his motives, and possible mental disorders.

The paper also examines the historical development of profiling, from the work of Cesare Lombroso and Hans Gross to modern advances such as suspect interviewing and geographic analysis. Considerable attention is paid to the work of specialist practitioners, Robert Ressler, an outstanding FBI profiler who worked together with John Douglas. The works of David Kanter, a psychologist, the founder of the so-called "investment psychology", are analyzed. His research involves the use of psychological methods for criminal profiling, including spatial analysis of criminal behavior at crime scenes. Special emphasis is placed on the use of artificial intelligence (AI), which helps analyze large data sets, predict likely crime scenes and identify psychological traits of suspects.

Thus, the work highlights the significant potential of profiling for prompt investigation of crimes and faster identification of suspects.

Conclusions. Investigators should use artificial intelligence (AI) capabilities only as a supporting tool and make final decisions on their own.

The use of artificial intelligence (AI) in forensic profiling can significantly improve the ability of law enforcement agencies to work efficiently and accurately at various stages of criminal proceedings, even in the process of preparing and conducting individual investigative actions, especially interrogation, investigative experiment and other covert investigative (detective) investigative actions. Using the capabilities of artificial intelligence (AI) requires a responsible and careful approach. Therefore, compiling a profile of an offender will help to narrow down the circle of suspects, will create opportunities for the investigative body to obtain important theories about the motives and nature of the criminal, which can significantly speed up the investigation.

Key words: criminal profile, profiling methods, criminology, criminology, artificial intelligence.

Вступ. Психологічний профіль злочинця – це метод оцінки особистісних та поведінкових рис невідомого злочинця на основі аналізу його злочинної діяльності. Цей процес активно застосовується у кримінології,

судовій психології та оперативній роботі для допомоги у розслідуванні та пошуку підозрюваних.

Криміналістичне профілювання злочинців розвивалося завдяки дослідженням кількох

видатних вчених і практиків, які зробили значний внесок у його становлення та розвиток. Деякі з найвідоміших постатей у цій галузі почали працювати починаючи ще з вісімнадцятого століття, хоча можливо і раніше, але, на жаль, у авторів немає фактичних даних, які б підтверджували або спростовували дану думку.

Мета статті визначена її назвою і пов'язана з вивченням історичного розвитку формування психологічного, кримінологічного та криміналістичного профілю злочинця, аналізу можливостей використання штучного інтелекту під час формування криміналістичного профілю злочинця. Мета – визначити позитивні, а також негативні наслідки використання штучного інтелекту (ШІ) та вказати на можливі ризики рід час криміналістичного профілювання.

1. Генеза розвитку та формування профілю злочинця

Перші спроби складання психологічних портретів пов'язані з роботами італійського криміналіста *Чезаре Ломброзо*, який намагався виявити фізіологічні ознаки, характерні для злочинців. Однак його теорії мали ряд суперечливих моментів і з часом були відкинуті (Гомберг, 1911; Демченко, 1912; Закревський, 1893; Марголін, 1910) *Ганс Гросс* – австрійський юрист, один із засновників криміналістики. Він вважається одним із перших, хто систематизував методи дослідження злочинців, надаючи значення їхнім психологічним особливостям і поведінковим характеристикам (Ганс Гросс, 1898). *Джон Дуглас* – американський спеціаліст з профілювання ФБР, один із піонерів у створенні психологічних портретів серійних вбивць і сексуальних злочинців. Він та його колеги проводили інтерв'ю із серійними вбивцями та аналізували їхню поведінку, що лягло в основу сучасного кримінального профілювання (Джон Дуглас, 1995). *Роберт Ресслер* – ще один видатний профайлер ФБР, який працював разом з Джоном Дугласом. Він запропонував термін «серійний вбивця» і допомагав розробляти моделі для визначення психологічних характеристик злочинців (Ресслер, 2013; Пісторіус, 2012]. *Девід Кантер* – британський психолог, засновник так званої «інвестиційної психології». Його дослідження пов'язані з використанням психологічних методів для складання профілю злочинця, включаючи просторовий аналіз поведінки злочинця на місці злочину (Кантер, 2004]. *Гервік Клеклі* – американський психіатр, який вивчав психопатію. Його праця «Маска нормальності» стала фундаментальною для розуміння психопатії, що часто зустрічається серед серійних злочинців і маніпуляторів (Хоткіс, 2003). *Пол Бріттон* – британський клінічний психолог, який брав участь у створенні психологічних профілів у резонансних кримінальних справах у Великій Британії, зокрема серійних убивств. Він використовував методи глибокого аналізу особистості та поведінки злочинців (Бріттон, 1998).

Ці вчені заклали основи для сучасного профілювання, яке використовує не лише психологічні знання, а й криміналістичні дані

для прогнозування характеристик невідомого злочинця та допомоги у його виявленні.

2. Складові профілювання особи злочинця

В основі профілювання лежать знання про типи особистостей, мотивацію злочинців та закономірності злочинної поведінки. Такий процес здійснюється за такими складовими, а саме профіль злочинця включає:

1. Аналіз місця злочину:

1) тип злочину;

2) оцінюється характер насильства, використані методи та наявність підготовки;

3) психологічні сліди: такі, як сліди агресії, садизму, маніпуляції.

Ступінь організації: це може бути індикатором рівня інтелекту злочинця та його досвіду.

2. Поведінкові показники:

1) ризики, на які йде злочинець: наприклад, напади на публічних місцях вказують на зухвалість чи необережність;

2) вибір жертв: вік, стать та соціальний стан жертви можуть вказувати на мотиви та переваги злочинця.

Сексуальні чи емоційні ознаки: іноді у злочині виражені емоційні чи сексуальні імпульси, що дозволяє припускати конкретні мотиви та психологічні стани.

3. Соціальні та демографічні риси:

1) вік, стать, національність, професія: демографічні дані допомагають звузити коло підозрюваних.

Сімейний стан та оточення: може вказувати на приховану ворожість, комплекси або психологічну травму.

4. Мотиви злочинця:

1) сексуальні мотиви: часто пов'язані з пригніченими бажаннями, травмами, психопатією;

2) матеріальні мотиви: жадібність чи фінансові проблеми;

3) помста чи ревності: зазвичай вказують на персональні конфлікти.

Психічні захворювання: іноді мотиви не усвідомлюються самим злочинцем.

5. Психологічні характеристики:

1) тип особистості: профілювання допомагає визначити наявність нарцисичних, антисоціальних чи шизоїдних рис.

Ступінь емпатії та контрольованості агресії: допомагає зрозуміти, наскільки злочинець здатний виявляти насильство, не відчуваючи жалю. Когнітивні можливості: рівень інтелекту може визначати, наскільки ретельно злочинець планує дії.

6. Сутнісні характеристики поведінки:

1) ритм і частота злочинів: деякі злочинці діють за одним і тим самим сценарієм;

2) символічні дії: ритуали чи особливі ознаки злочинів можуть свідчити про наявність у злочинця певних фантазій чи порушень психіки.

3. Методи криміналістичного профілювання особи (переваги та недоліки)

У процесі профілювання використовують різні підходи для визначення психологічних, поведінкових і соціальних характеристик злочинця на основі аналізу його дій та особливостей злочину. Основні методи профілювання включають такі підходи: *Метод дедуктивного*

профілювання: базується на аналізі місця злочину та конкретних фактів кожного випадку, а також на логічних висновках, зроблених на основі цих фактів. Слідчий спочатку аналізує всі доступні дані (місце злочину, спосіб його вчинення, поведінку злочинця на місці) і, виходячи з цих деталей, формулює висновки про його психологічні особливості, мотиви і можливу особистість. *Переваги*: індивідуальний підхід до кожного випадку, що робить цей метод точнішим у складних випадках. *Недоліки*: метод вимагає високої кваліфікації та великого досвіду слідчого. *Метод індуктивного профілювання* використовує узагальнені статистичні дані на основі профілів схожих злочинців і методів вчинення злочину. Із залученням статистики попередніх справ індуктивно профілювання формулює характеристики ймовірного злочинця, наприклад, вік, стать, соціальний статус, схильність до певних поведінкових патернів. *Переваги*: швидкість складання профілю завдяки використанню типових моделей. *Недоліки*: обмежена точність через орієнтацію на середньостатистичні дані, що може бути неактуальним для унікальних випадків. *Метод географічного профілювання* базується на аналізі географічного розташування злочинців для визначення місця проживання або роботи злочинця, його зон комфорту і можливих маршрутів пересування. *Географічне профілювання* враховує закономірності, наприклад, радіус діяльності злочинця і характерні місця, що можуть бути для нього зручними чи звичними. *Переваги*: дозволяє звзвити область пошуку злочинця і передбачити його майбутні місця появи. *Недоліки*: залежить від якості географічних даних та може бути непридатним для злочинців, які не мають стабільного місця проживання або часто переміщуються. *Клінічний метод (психоаналіз)* використовується переважно психологами і базується на аналізі особистісних особливостей та психічного стану злочинця. Цей метод використовує знання про психопатологічні риси, які можуть пояснити мотиви та причини скоєння злочину, зокрема у випадках серійних злочинців. *Переваги*: дозволяє глибоко зрозуміти психологічні аспекти особистості злочинця. *Недоліки*: вимагає великого обсягу інформації про особистість злочинця, що не завжди доступно на початкових етапах розслідування. *Аналіз способу дій (модус операнді) та підпису (почерку) злочинця*. *Модус операнді* – це стійкий метод або шаблон дій, якого злочинець дотримується. Він може змінюватися з часом, але відображає його основні принципи. *Підпис (почерк) злочинця* – це особлива деталь або елемент, який злочинець залишає на місці злочину, часто підсвідомо, і який не змінюється. Почерк часто відображає глибокі психологічні потреби або риси особистості, як-от прагнення влади, контролю або помсти. *Переваги*: дозволяє визначити не тільки особливості конкретного злочину, але й виділити серійного злочинця за його впізнаваними діями. *Недоліки*: не всі злочинці мають стійкий підпис або модус операнді, особливо якщо вони діють імпульсивно. *Метод профілювання на основі аналізу поведінкових*

моделей (Behavioral Evidence Analysis, BEA) – комплексний метод, який використовує дані з місця злочину, поведінкові докази, психологічні особливості, свідчення та соціальні характеристики для складання повного профілю. Метод BEA вимагає ретельного аналізу кожного елемента злочину та дій злочинця до, під час і після його вчинення. *Переваги*: висока точність та індивідуальний підхід до кожного злочину. *Недоліки*: потребує великої кількості даних і ретельної уваги до деталей.

Також використовуються методи профілювання, а саме:

1) криміналістичний аналіз: аналіз даних про попередні злочини подібного типу;

2) інтерв'ювання та тестування: вивчення психологічних характеристик за допомогою інтерв'ю з підозрюваними особами, та особами які раніше були засуджені за аналогічні злочини.

Використання баз даних: робота з архівами, включаючи ДНК-аналітику, дані мобільних телефонів, камер спостереження.

Кожен із методів профілювання має свої переваги і обмеження, тому їх часто комбінують, щоб отримати максимально точний портрет злочинця та допомогти слідчим у розслідуванні.

4. Криміналістичне профілювання в системі криміналістичної характеристики

Важливу роль в процесі формування криміналістичної характеристики займає профілювання, оскільки це сукупність ознак та обставин, які дозволяють всебічно зрозуміти особливості певного типу злочину, що полегшує розкриття та розслідування правопорушення. Формування криміналістичної характеристики здійснюється шляхом аналізу типових ознак та закономірностей у вчиненні злочинів. До основних елементів криміналістичної характеристики відносимо *обстановку злочину, час і місце*: коли і де було скоєно злочин. Ці фактори можуть вказувати на типові риси поведінки злочинця. *Спосіб проникнення*: аналіз того, як злочинець потрапив на місце злочину (наприклад, злам замка, проникнення через вікно тощо). *взаємодія з місцем події*: як злочинець себе поведив на місці (чи залишив сліди, чи намагався їх приховати). *Предмет посягання*: це об'єкт, на який спрямоване посягання (майно, життя, здоров'я тощо). Характеристика предмета може свідчити про мотиви злочинця (наприклад, крадіжка цінних речей свідчить про матеріальний мотив). *Вартість, унікальність або значущість об'єкта*: наприклад, викрадення дорогих прикрас, автомобіля, інформації. *Спосіб вчинення злочину*: це порядок дій, які здійснює злочинець для досягнення своєї мети. Включає планування, вибір знаряддя, а також сам процес. *Рівень організованості*: вказує на рівень підготовки, наявність досвіду, можливий інтелектуальний рівень злочинця. *Сліди на місці злочину*: залишені злочинцем відбитки пальців, знаряддя злочину, сліди взуття тощо. *Мотиви злочину*: знання мотивів допомагає зрозуміти психологічні особливості злочинця. Мотиви можуть бути різними: матеріальна вигода, помста, заздрість, ревності, задоволення агресивних

імпульсів. *Типовість мотивів для конкретного злочину*: наприклад, у корисливих злочинах часто фігурує матеріальна вигода, у насильницьких – особиста неприязнь або бажання домінувати. *Суб'єкт злочину*: характеристика передбачуваного злочинця: вік, стать, психологічний профіль, професійні навички. Для цього аналізується характер злочину, його складність, типова поведінка. *Пов'язаність з жертвою або місцем злочину*: наприклад, у випадках домашнього насильства злочинець часто знайомий з жертвою. *Сліди злочину*: матеріальні сліди: відбитки пальців, волосся, ДНК, сліди знаряддя тощо. Психологічні сліди: емоційний фон, який злочинець залишає на місці злочину (наприклад, особлива жорстокість або ритуальні дії).

Процедура формування криміналістичної характеристики:

1. *Аналіз матеріалів справи*: уважне вивчення доказів, свідчень, звітів експертів, показів свідків.

2. *Вивчення аналогічних злочинів*: аналіз схожих випадків, щоб виявити загальні закономірності.

3. *Класифікація і систематизація даних*: виділення типових ознак, на основі яких формується загальна характеристика.

4. *Розробка версій*: на основі зібраних даних слідчі створюють версії щодо мотивів, способу і можливих підозрюваних.

5. *Використання експертів*: консультація з криміналістами, психологами, експертами з різних областей, які можуть надати інформацію щодо специфіки злочину.

Значення криміналістичної характеристики

Правильно складена криміналістична характеристика допомагає ефективніше розслідувати злочини, визначати коло підозрюваних, виявляти важливі сліди та встановлювати психологічний портрет злочинця. Це особливо важливо для розкриття серійних злочинів, де виявлення закономірностей у діях злочинця може допомогти запобігти наступним правопорушенням.

5. Використання сучасних технологій та штучного інтелекту у формуванні профіля злочинця

Сучасні алгоритми штучного інтелекту дозволяють автоматично аналізувати великі обсяги даних про схожі злочини, надаючи точні рекомендації та передбачення.

Штучний інтелект (ШІ) пропонує значні можливості для вдосконалення процесу криміналістичного профілювання злочинців. Використання алгоритмів машинного навчання, обробки природної мови та комп'ютерного зору може підвищити точність і ефективність профілювання за рахунок обробки великих обсягів даних та виявлення прихованих закономірностей. Ось як ШІ може допомогти у цьому процесі:

1. *Аналіз великих масивів даних*

• ШІ може обробляти величезні масиви кримінальних даних (наприклад, кримінальні записи, звіти, судові справи), знаходячи патерни, які важко або неможливо виявити людині.

• Алгоритми машинного навчання можуть виявити специфічні поведінкові

шаблони для конкретних типів злочинів (наприклад, серійні вбивства, сексуальні злочини, крадіжки), що дає можливість виявити нові закономірності та покращити методику складання психологічних портретів злочинців.

2. *Обробка природної мови (NLP) для аналізу текстів*

• NLP дозволяє аналізувати тексти, такі як показання свідків, повідомлення злочинців, стенограми допитів або їхні записи в соціальних мережах. ШІ може знаходити приховані сигнали у виборі слів, синтаксисі, емоціях або навіть тоні тексту.

• Моделі NLP також можуть використовуватися для автоматичного створення та оновлення профілів злочинців на основі нових даних.

3. *Прогнозування місць можливих злочинів (геопросторовий аналіз)*

• ШІ здатен аналізувати просторові та часові дані щодо місць скоєння злочинів, що дозволяє передбачати, де можуть статися нові напади. З допомогою алгоритмів ШІ можливо виявити закономірності та потенційні місця появи злочинців.

• Моделі географічного профілювання можуть аналізувати типові маршрути та відстань між місцями злочину, щоб скласти карту потенційних зон ризику.

4. *Ідентифікація психопатичних рис та емоційного стану*

• Комп'ютерний зір у поєднанні з машинним навчанням може аналізувати міміку, жести, рухи очей злочинців, що може допомогти виявити ознаки обману, маніпулятивної поведінки чи агресії.

• Також ШІ може аналізувати аудіозаписи та визначати емоційний стан людини, що корисно під час допитів або аналізу телефонних розмов підозрюваних.

5. *Створення персоналізованих моделей злочинців*

• ШІ може автоматично створювати індивідуальні профілі, комбінуючи психологічні, соціальні та поведінкові фактори для кожного підозрюваного. Це дозволяє правоохоронцям швидко отримувати доступ до структурованої інформації про ймовірного злочинця та передбачати його дії.

6. *Підтримка слідчих у реальному часі*

• ШІ може допомогти слідчим шляхом автоматичного зведення даних із різних джерел (наприклад, соцмережі, кримінальні бази даних, інформація з камер спостереження), надаючи аналітичну інформацію в режимі реального часу. Це може бути корисним для оперативного прийняття рішень та коригування планів розслідування.

7. *Виявлення потенційних злочинців за поведінковими особливостями*

• Системи ШІ можуть бути використані для моніторингу підозрілих дій у місцях підвищеного ризику (наприклад, в аеропортах або на вокзалах), що може допомогти виявити потенційних злочинців на ранніх етапах.

Висновки. Попри значні можливості, використання ШІ в криміналістичному профілюванні потребує дотримання етичних стандартів і забезпечення прав людини. Основними ризиками є:

- *Потенційна упередженість алгоритмів*, яка може виникнути через навчання на даних, що містять расову, етнічну чи соціальну дискримінацію.

- *Конфіденційність особистих даних* – необхідно чітко регламентувати, які дані можна використовувати для навчання моделей ШІ та у яких цілях.

- *Залежність від ШІ-рекомендацій* – слідчі повинні використовувати ШІ лише як допоміжний інструмент і приймати остаточні рішення самостійно.

Використання ШІ у криміналістичному профілюванні може значно покращити здатність правоохоронних органів ефективно та точно працювати з розслідуваннями, хоча потребує відповідального та обережного підходу.

Таким чином, профілювання злочинця допомагає звузити коло підозрюваних, створює можливості отримати слідству важливі теорії про мотиви та характер злочинця, що може суттєво прискорити розслідування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гомберг Б. Досвід викладу основних засад етіології злочину: Ч. 1 / Б. Гомберг. Київ : тип. 2 арт., 1911.

2. Демченко Г. В. Ц. Ломброзо та його значення для науки кримінального права. Київ, 1912.

3. Закревський І. П. Про навчання кримінально-антропологічної школи: критичний нарис. Харків : тип. Адольфа Дарре, 1893. 233 с.

4. Марголін А. Д. Роль і значення Ломброзо в еволюції понять про злочин та покарання. Київ : Друкарня С. Г. Слюсаревського, 1910. 20 с.

5. Гросс, Ганс. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Киев : «Центр учебной литературы», 2021. 1080 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/rukovodstvo-dlya-sudebnykh-sledovateley-kak-sistema-kriminalistiki.pdf> (дата звернення: 26.10.2024).

6. Дуглас Д., Олшейкер М. Как определить серийного убийцу. Из опыта сотрудника ФБР. Алгоритм, 2016. 365 с. (Анатомия преступлений). ISBN 978-5-906-842-46-6.

7. "Рождение современного уголовного профилирования". Психология сегодня. Получено 22 августа 2019 г. URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201505/the-birth-modern-day-criminal-profiling> ^.

8. Писториус, Мики (2012) *Pоймай мне убийцу*. Penguin UK, 209 с.

9. Canter D. Offender Profiling and Investigative Psychology (англ.). Journal of Investigative Psychology & Offender Profiling : journal. 2004. January (vol. 1). P. 15. doi:10.1002/jip.7.

10. Hotchkiss, Sandy; Masterson, James F. (2003). *Why Is It Always About You? : The Seven Deadly Sins of Narcissism*. New York : Free Press. ISBN 0-7432-1428-5.

11. *Профіль вбивці – ефектний метод успіху британського кримінального психолога Пола Бриттона*. Econ Verlag, Мюнхен, 1998, ISBN 3-430-11564-7.

REFERENCES:

1. Homberg B. Experience of presenting the basic principles of the etiology of crime: Part 1 / B. Homberg. Kyiv: type. 2 art., 1911.

2. Demchenko H. V. Ts Lombroso and its significance for the science of criminal law / G. V. Demchenko. Kyiv, 1912.

3. Zakrevskiy I.P. About education of the criminal anthropological school: a critical essay / I.P. Zakrevskiy. Kharkiv: type. Adolphe Darre, 1893. 233 p.

4. Margolin A. D. The role and significance of Lombroso in the evolution of the concepts of crime and punishment. Kyiv: S. G. Slyusarevsky Printing House, 1910. 20 p.

5. Gross, Hans Guide for forensic investigators as a system of criminalistics. / Hans Gross. Kyiv: "Center for Educational Literature", 2021. 1080 p. URL: <https://jurkniga.ua/contents/rukovodstvo-dlya-sudebnykh-sledovateley-kak-sistema-kriminalistiki.pdf>

6. Douglas D., Olshaker M. How to identify a serial killer. From the experience of an FBI employee. Algorithm, 2016. 365 p. (Anatomy of a criminal). ISBN 978-5-906-842-46-6.

7. "Birth of modern criminal profiling". Psychology today. Retrieved August 22, 2019. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201505/the-birth-modern-day-criminal-profiling>

8. Pistorius, Myky (2012) *Catch me the murderer*. Penguin UK, 209 p.

9. Canter D. Offender Profiling and Investigative Psychology (English) // Journal of Investigative Psychology & Offender Profiling: journal. 2004. January (vol. 1). P. 15. doi:10.1002/jip.7.

10. Hotchkiss, Sandy; Masterson, James F. (2003). *Why Is It Always About You? : The Seven Deadly Sins of Narcissism*. New York: Free Press. ISBN 0-7432-1428-5.

11. *The profile of the killer is the effective method of success of the British criminal psychologist Paul Britton*. Econ Verlag, Munich, 1998, ISBN 3-430-11564-7.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2024

The article was received 01 November 2024